

14. Részletek az ötödik (manchesteri) Pánafrikai Kongresszus határozataiból (1945)

A Pánafrikai Kongresszusok sorában az utolsó, s egyben az első olyan, amely már valóban döntően afrikai volt, az 1945. október 15.–19.-én megrendezésre került manchesteri kongresszus. A mozgalmat már majdnem az alapításától végigkísérő DuBois képviselte az amerikai négerséget, míg Nkrumah, Kenyatta és más hangadó vezetők az afrikai népek és a rövidesen megalakuló új államok képviselői voltak. Itt először szerepeltek számottevő marxista csoportok is pánafrikai kongresszuson. A mozgalom nem eléggé összafrikai voltát mutatta azonban, hogy az afrikai francia gyarmati területről nem voltak jelen küldöttek. Itt közöljük a megfogalmazott határozatok néhány részletét.

I.

Mivel Nagybritanniában egyenlő lehetőségeket kell biztosítani minden gyarmati vagy színesbőrű embernek, ezért a Kongresszus követeli, hogy a faji, vallási vagy bőrszín szerinti megkülönböztetést nyilvánítsák jogilag is büntetendő cselekménynek.

Minden állás és foglalkozás elfoglalható legyen a képzett afrikaiak számára, és az alkalmaztatás megtagadása faj, vallás, vagy bőrszín miatt minősítették törvénysértésnek.

A politikai helyzettel kapcsolatban a Kongresszus megállapítja:

- (a) Az angol, francia, belga és más európaiak megjelenése óta Nyugat-Afrikában haladás helyett visszafejlődés volt tapasztalható, ezen szövetséges imperialista hatalmak rendszeres kizsákmányolása következtében. A „társas viszonyra”, „gyámságra”, „védnökségre” és a „mandátumi rendszerre” való hivatkozás nem szolgálja Nyugat-Afrika népeinek politikai igényeit.
- (b) Nyugat-Afrika hagyományos intézményeinek demokratikus jellegét gyűlöletes és elnyomó törvényekkel és intézkedésekkel szétzúzták, és azokat zsarnoki kormányzási rendszer váltotta fel, ami ellenkezik Nyugat-Afrika népeinek kívánságaival.
- (c) Az úgynevezett alkotmányos reformok erőszakos bevezetése Nyugat-Afrikában nem egyéb, mint álcázott kísérlet az idegen

imperialista hatalmak részéről arra, hogy ezen népek politikai leigázását folytassák.

- (d) A Közvetett Uralom (Indirect Rule) bevezetése nem csupán az elnyomás eszköze, hanem a Nyugat-Afrikai önkormányzat jo-gaiba való beavatkozás is.
- (e) Az imperialista hatalmak által végrehajtott mesterséges terület-felosztás és határ-kijelölés szándékos tevékenység azon célból, hogy Nyugat-Afrika népeinek politikai egységét szétrombolják.

II.

Gazdaság: Nyugat-Afrika gazdasági berendezkedését illetően a határo-zat hangsúlyozza:

- (a) Az imperialista hatalmak rendszeresen kizsákmányolták Nyu-gat-Afrika gazdasági erőforrásait a lakosság kárára.
- (b) A nyugat-afrikai lakosság által véghezvitt iparosítást szétzilálták és tönkretették az imperialista hatalmak, aminek következtében az életszínvonal a létfenntartás szintje alá süllyedt
- (c) A föld, amely a nyugatafrikaiak jogos tulajdona, fokozatosan külföldi kormányok vagy más érdekeltségek kezébe kerül, kü-lönbféle cselfogások és rendelkezések révén.
- (d) Nyugat-Afrika munkásainak és földműveseinek nem engedték meg független szakszervezetek és szövetkezeti mozgalmak léte-sítését hivatalos beavatkozás nélkül.
- (e) A bányaipar a fináncióke külföldi monopóliumainak kezében van, ami azt eredményezi, hogy valahányszor a bányaipar bár-hol is kialakult, máris megkezdődik a törekvés, hogy a lakossá-got ottani földjeitől megfosszák (pl. Nigéria és Sierra Leone ásványkincseinek tulajdonjoga már a brit kormány kezében van).
- (f) Nyugat-Afrikában az angol kormányt valójában egy egységes kereskedői szervezet tartja ellenőrzése alatt, amelynek főcélja a nép kizsákmányolása, s ily módon a hazai lakosságot gazdasá-gilag kiszolgáltatottá teszi.
- (g) Amikor egy országot arra kényszerítenek, hogy egyetlen ter-ményre legyen utalva (pl. kakaóra) és azt egyetlen monopolizált piac részére és kizárólag exportra termelje, akkor, amikor föld-művesei és munkásai a fináncióke karmaiban vannak, nyilván-

való, hogy ezen ország kormányától nem várható el, hogy mind-
ezért felelősséget vállaljon.

A terület szociális szükségleteit illetően a határozat kimondja:

- (a) Nyugat-Afrika demokratikus szervezeteinek és intézményeinek munkájába beleavatkoznak, a külföldi irányítás nem fejlesztette a nyugatafrikai nemzetek oktatásügyét, egészségügyi ellátását, élelmezési helyzetét, ellenkezőleg, eltűri a nagy tömegekre kiterjedő analfabétizmust, betegségeket, alultápláltságot, prostitúciót és sok más szociális bajt.
- (b) A nyugat-afrikai szervezett kereszténység azonosítható a terület népeit politikailag és gazdaságilag kizsákmányoló külföldi hatalmakkal.

III.

1. A Négy Szabadságjog és az Atlanti Charta alapelveit azonnal alkalmazni kell.
2. El kell törölni azokat az agrártörvényeket, amelyek lehetővé teszik az európaiak számára, hogy afrikaiaktól földet vegyenek el. Azonnal meg kell akadályozni bármiféle európaiak által történő letelepedést Kenyában vagy Kelet-Afrika bármely más részén. Minden szabad területet szét kell osztani a földnélküli afrikaiak között.
3. Az afrikaiaknak álljon jogukban akadálytalanul fejleszteni országuk gazdasági erőforrásait.
4. Azonnal el kell törölni minden faji és egyéb megkülönböztetéssel kapcsolatos törvényt és ezennel életbe kell léptetni a polgárjogi egyenlőség rendszerét.
5. Szólásszabadságot, sajtószabadságot, gyülekezési és szervezkedési jogot!
6. Az adóztatási rendszer és a polgári- és a büntetőjogi törvénykönyv felülvizsgálatát.
7. Minden gyermek számára kötelező egységes és ingyenes oktatás 16 éves korukig, térítésmentes étkeztetéssel, ingyenes tankönyvekkel és iskolaszerekkel.
8. A választójog biztosítását, azaz minden huszonegy éven felüli férfi és nő választó és választhatósága jogát a törvényhozó testületet, a tartományi tanácsokat és minden egyéb körzeti vagy községi tanácsot illetően.

9. Mindenki számára biztosítani kell az állami egészségügyi ellátást, orvosi kezelést és szociális gondozást.
10. Meg kell szüntetni a kényszermunkát, és érvényt kell szerezni az egyenlő munkáért egyenlő bér elvének.

IV.

Felhívás a gyarmati hatalmakhoz

A küldöttek hisznek a békében. Hogy is lehetne másképpen, amikor Afrika népei évszázadokon át az erőszak és a rabszolgaság áldozatai voltak? Ha azonban a nyugati világ mégis erőszakkal akarná kormányozni az emberiséget, akkor az afrikaiak, hogy visszanyerjék szabadságukat, végső esetben maguk is erőszakot alkalmaznak, még akkor is, ha az erőszak sajátmaguk és a világ pusztulásával járna.

Elhatározott törekvésünk, hogy szabadok legyünk. Kívánjuk az oktatást. Akarjuk azt a jogot, hogy tisztességes megélhetést tudjunk magunknak biztosítani; hogy kifejezhessük gondolatainkat és érzéseinket, hogy elsajátítsuk és megalkossuk a szépség kifejezési formáit. Önkormányzatot és függetlenséget követelünk Fekete Afrika számára, csak annyit és nem többet, mint ami szükséges ezen az egyetlen világon ahhoz, hogy egyes csoportok és népek sajátmagukat irányíthassák, beleilleszkedve a feltétlenül szükséges világ-egységbe és szövetségbe.

Nem szegyenkezzünk amiatt, hogy évszázadokon át türelmesek voltunk. Mi továbbra is, önként, áldozatot hozunk és küzdünk. De nem vagyunk hajlandók tovább éhezni akkor, miközben robotolunk az egész világ számára, hogy szegénységünk és tudatlanságunk révén a csalárd arisztokráciát és a levitézlett imperializmust szolgáljuk.

Elítéljük a tőke monopóliumát és a magántulajdon hatalmát és a kizárólag a magánprofit céljait szolgáló ipart. Örömmel fogadjuk a gazdasági demokráciát, mint az egyetlen igazi demokráciát.

Ezért panaszt teszünk, felszólalunk és vádat emelünk. Oda fogunk hatni, hogy a világ felfigyeljen életkörülményeink tényeire. Minden lehetséges módon harcolni fogunk a szabadságért, a demokráciáért és a társadalmi fejlődésért.

V.

Felhívás a gyarmati népekhez

Elismerjük minden gyarmaton élő nemzet azon jogát, hogy sorsát sajátmaga irányítsa. Valamennyi gyarmatnak meg kell szabadulnia a külföldi imperializmusnak mind politikai, mind gazdasági fennhatóságától.

A gyarmati népeknek joguk van ahhoz, hogy minden idegen ellenőrzés nélkül sajátmaguk válasszák kormányukat. Felhívjuk a gyarmati népeket, hogy ezen célokért minden rendelkezésükre álló eszközzel harcoljanak.

Az imperialista hatalmak célja a kizsákmányolás; azzal, hogy a gyarmaton élő népek megkapják az önkormányzás jogát, ez az imperialista cél nem valósulhat meg. Ezért a gyarmati és a leigázott népek harca a politikai hatalomért az első lépés ebbe az irányba és szükséges előfeltétele a szociális, gazdasági és politikai emancipációnak. Az V. Összafrikai Kongresszus ezért felszólítja a gyarmati munkásokat és földműveseket, hogy hatékonyan szervezkedjenek. A gyarmati dolgozóknak az imperializmus elleni harc élvonalában kell lenniük. Fegyvereitek – a sztrájk és a bojkott – legyőzhetetlenek.

Felszólítjuk a gyarmatokon élő értelmiségieket és szellemi dolgozókat is, érezzék felelősségüket. A szakszervezeti jogokért a szövetkezetek létesítésének, a sajtó szabadság, a gyülekezés, a tüntetés és a sztrájk jogáért harcolva, azért küzdve, hogy szabadon kinyomtatható és olvasható legyen mindaz, ami a tömegek tanításához szükséges, azt az egyetlen módszert alkalmazzátok, amelynek segítségével szabadságotokat elnyerhetitek és megvédelmezhetitek. Ma a hatásos cselekvésnek egyetlen útja van – a tömegek megszervezése. És ehhez a szervezkedéshez a gyarmatok tanult embereinek is csatlakozniuk kell. Gyarmati és leigázott népek, egyesüljete!

(Közli: Padmore id. mű pp. 133–137)